

Op 19 november 2021 vond in Venlo de crematie plaats van Koos van den Kerkhof. Bij die gelegenheid sprak uitgever Franc Knipscheer de volgende tekst.

Hoe onverwacht kan een overlijden zijn?

De uitgeverij is op een leeftijd dat het niet te vermijden is dat zij met enige regelmaat afscheid moet nemen van schrijvers uit het fonds. Elke keer schrik ik als zo'n bericht bij mij binnenkomt. Soms is dat overlijden al enige tijd te voorzien, want heel hoge leeftijd of een aangekondigd ziekbed. Het bericht over Koos kwam keihard aan. Hij was een jaar ouder dan ik nu ben, zag daar niet naar uit. Koos behoorde, zonder dat hij dat wist, tot mijn rijtje voorbeelden dat mij inspireert om door te gaan, vol te houden. Ik was best jaloers op zijn staat van conditie, zijn monterheid. Hij beoefende heel lang de *pencak silat*, een Indonesische vechtkunst die het uiterste vraagt van lichaam en geest: beheersing, concentratie, respect - aspecten die hem voor de ander tot een aangenaam mens maakten. En dat gold zeker voor de vele Knipscheer-auteurs die hij onder zijn hoede nam. Ook al was Venlo zijn thuisstad, als het even kon reisde hij met de trein af naar Amsterdam of Haarlem om de presentaties van hun nieuwe boeken mee te maken. Een hele onderneming. Wat dat betreft was het een cadeautje voor de uitgeverij dat zijn dochter Rosa met man en dochtertje in het Noord-Hollandse woont: een ideaal logeeradres.

En dan toch...

Een gescheurde aorta, mailde Rosa mij. In de literatuur komt alles voor, ook de gescheurde aorta. En Koos kende het fenomeen waaraan hij zou bezwijken: in 2018 redigeerde hij een novelle van Helen Knopper. Zij werd begin 2017, toen 83 jaar, met spoed opgenomen in het ziekenhuis vanwege een gescheurde aorta. Maar wonder boven wonder overleefde ze drie zware operaties. Over dat ziekbed schreef ze een jaar later, 'in haar tijdloos geworden bestaan' zoals redacteur Peter de Rijk verwoordde op het omslag, die wondermooie novelle *Het onbesproken beeld*.

Helen Knopper mailde mij: «Zojuist las ik op jouw site het overlijden van Koos van den Kerkhof. Indertijd, in 2014 bij de presentatie van een boek

van Peter Andriessse in het Amsterdamse café Bern, zat ik naast Koos. We raakten met elkaar in gesprek. Op een gegeven moment durfde ik te zeggen dat ik bezig was met het schrijven van een boek, en ik opperde zelfs het in te sturen. 'Stuur maar in', zei Koos. En zo is het gekomen... Het ging om de roman *Het loopt het ademt het leeft*. Wat verschrikkelijk. Ik kan nergens anders aan denken.»

Zulke blijken van meeleven zijn legio, via mails aan de uitgeverij of aangehecht op het Facebookbericht. Zoals déze van Wim van Til, oprichter van en coördinator bij Poëziecentrum Nederland in Nijmegen: «Koos, vriendelijke Koos, betrokken Koos, voorzichtige Koos, eerlijke Koos, dichter Koos, lieve man, ik ga je missen. Rust in de vrede van je woorden.»

En opa Koos, voeg ik eraan toe.

Dichter Koos. Ja, dat was hij zeker, al trad hij met zijn poëzie mondjesmaat naar buiten; slechts enkele bundels, waarvan één bij In de Knipscheer: *Oud zink*. Als redacteur moest hij kritisch zijn op het werk van ánderen, maar kritisch was Koos zo mogelijk nog méér als het om eigen werk ging. Van die bundel *Oud zink* uit 2008 vond ik in de opslag nog een doosje. Straks mag u bij het naar huis gaan een exemplaar van die bundel meenemen als blijvende herinnering aan Koos.

Natuurlijk eindig ik met een gedicht van Koos uit die bundel. Het heet 'Reisgenoot'.

Reisgenoot Reisgenoot

Dit is een gedicht voor
de vreemdeling, voor alle
vreemdelingen, die ik tegenkwam
maar nooit ontmoette. De reiziger
die doelloos in de verte staarde
liep met afgemeten passen.

Onzeker zocht hij in de drommen,
de kilte van de menigte, achter
zijn masker, anoniem. Ik wist het niet.

Hoe bitter moet het smaken;
weer iemand ging voorbij
van wie hij nooit zou weten
wat hem dreef, wat hij zocht.

Hoe angstig ook, was zijn reizen.
Onbekend, tussen al die andere
reizigers, kwetsbaar, net als hij
maar hij las koude in hun gezicht.

Soms had hij willen schreeuwen
iemand willen aanraken. Maar hij bleef
een vreemde, een blik uit een treinraam
verdween uit het gezicht. Ongebonden
op weg naar een adres in een stad.